

gazdag mondanivalójú, sőt szuggesztív hatású, érdekes olvasmány. Az eddigi szatirikusként ismert Galabárdi írói kvalitásai új oldalról csillannak meg a regényben. Érdeklődéssel várjuk a következő, emberábrázolásban elmélyültebb és a módszerek szintetizálását tükröző új Galabárdi művet. (*Magvető Könyvkiadó*).

KERÉKGYÁRTÓ ISTVÁN

Timár Máté:

A jövődő tavaszán

Timár Máté legújabb könyvét nemcsak az író kivételes tehetsége miatt várta az irodalmi közvélemény érdeklődéssel, hanem írásművének néhány vitatott eleme, és nem utolsósorban az író által szubjektív módon túlhangsúlyozott „ideológiai” problémák miatt is. Ezek a világnézeti örökségek milliók életében jelentkeztek természetszerűleg s hogy mint apró tócsák a hirtelen melegben, felszívódnak az új társadalom pozitív környezetében. Magának az írónak is kár immár szót vesztegetni rájuk, mert hiszen éppen legújabb könyve, *A jövődő tavaszán* — bizonyítja, hogy emlegetése megúnt ballaszt s az író ismert szubjektivitása sem indokolja újra való felemlegetésüket (amit a fülszöveg aztán már egész ízléstelenül élez ki).

Számunkra Timár új könyvében nem ez a kissé túlhangsúlyozott világnézeti „hazatalálás” az érdekfeszítő, mert ez magától értetődő volt eddigi művei alapján is. Hanem ennek logikus folytatása, hogy e tehetséges író, aki nagyon is tisztában van azzal, hogy a népek sorsát intéző politikában bizonyos értelemben soha sem lehet mindig minden rendben, ennek ellenére is világosan látja a történelem fő irányait s nem téveszti-e szem elől az arányokat? Helyes érzéssel veszi-e számba azt, ami valóban előre vitte és előbbre lendíti a népek sorsát? Nemcsak a mienket, nem is csak a szovjet népeket, hanem a világ valamennyi népének életét. Vagyis győz-e szovjetunióbeli utazása során az a szemlélet, amely a negatívumokon rágódás helyett a pozitívumok szolgálatába állítja bőtermő fantáziáját, anélkül természetesen, hogy ezzel csak az érem

egyik oldala kerülne bemutatásra. Mert ha a gondolkodó főket emésztő kérdéseket hallatlanná tesszük, akkor igazán könnyű himnuszt énekelni a Föld bármely népének megelégedettségéről.

Timárt elsősorban művelődési és mezőgazdasági kérdések érdekelték. Már ebből következik, hogy nem a turista szórakozásával róta a légi és szárazföldi utakat s mint író sem arra tekintette alkalomnak, hogy esszészzerű írásban élje ki brillírozó képességét, noha néhány sikerült részletben erre is példát mutat. Nem százszor és ezerszer megírt tárgyokról, épületekről, városokról festette pannóit *A jövődő tavaszán*-t írva, hanem az isten háta mögé is betekintett. Ennek során felvette az Illyés Gyula által font, de azóta elárvult fonalat s a rokon népekre fordította kereső-fürkésző iigyelmét. Hatalmas fejezetben bontja ki előttünk az észt nép művelődési és gazdasági életét, kitérő és példamutató adatokat szolgáltat nemcsak a könyvtárügyre, az olvasásra, az irodalmi életre, de a szövetkezetre is. — *Üzbejisztánban* még 50 évvel ezelőtt a nyomorgó családok hárembe adták el gyereklányaikat, a történelemben valamikor nagy szerepet játszott, de abból századokra kiesett nép pár évtized múlva világhírű eredményekkel dicsekedhetik. Timár adatai mint mázsás súlyok igazolják a történelem mérlegén a népi-szocialista forradalom létjogosultságát. Mert ha e népekhez felülről érkezett is a forradalom, eredményeit a nép saját embereivel érte el, akik valóban egyek maradtak vele s ezért tudtak harcba indulni azért, ami a múltból érdemes a megtartásra, szemben azzal, ami fölötte tűrhetetlenül eljárt az idő, bár-hogy akarják is hagyományként átmenteni.

Nemcsak egyéni benyomások adata tehát *A jövődő tavaszán*, hanem a múlt és a jelen történelmi bemutatója, amelyben a világhódító kánok, tudósok és szövetkezetet építő, irodalmi műveltséget és gazdasági eredményt produkáló régi és mai hősök kerülnek egymás mellé, az idő, a történelem és az író tárgyilagos újrendezésének megfelelően.

Timár könyve nemcsak a magyar és a szovjet népek közötti kapcsolatok őszintébbé s ezáltal elmélyültebbé válásában jelentős irodalmi tett, de saját írói fejlődése útján is fontos

állomás. Megbirkózhatik-e önmaga által is enyhe íróniával emlegetett „burjánzó” nyelvi áradatával, vagy éppen a legfontosabb írói eszköz dolgában „fejlődésképtelennek” bizonyul? Nos, e könyve alapján azoknak lett igazuk, akik nem a hóhér bárdját s nem az időszerűtlenséget emlegették — mint-ha a népnyelv és az írói nyelv gazdagsága valaha is időszerűtlenné válhatna éppen az irodalomban —, hanem a kertész óvatos ollóját ott, ahol valóban fölösleges hajtásokkal találkozunk. Nyelve egyszerűsödött, anélkül, hogy szürkült volna. A tobzódás helyett érettebb színek és mérsékeltébb arányok vették át a szerepet. Viszont néhány új probléma is felmerült.

Így például — a műfaj természeténél fogva — a benne szereplőkkel való viszony néhol nem egészen stílszerűen megoldott, a haverkodó szemlélet nem mindig vált ki megnyugtató baráti ízeket. Kitűnő portrékon meg nem oldott vonások is észlelhetők. — S a műfaj — lírai vallomás és adatszzerű beszámoló — egybe ötvözése sem sikerült megnyugtatóan. Annyi bizonyos, hogy ma már csak lírai vallomásokot írni nem több, mint színes léggömböt eresztetni fel csendes ünnepen. Népek viszonyában görcsöket oldani és baráti kapcsolatokat elmélyíteni csak alaposan, hitelesen dokumentált írásművel lehet. Timár könyvében nem az a baj, hogy bőven él az adatszűri bizonyítás eszközzével, hanem valami elsietettség érzik a beépítést illetően. Timár a lírikus, és Timár a sociográfus-riporter mintha külön dolgozott volna s ennek alighanem megint a nagy sietség volt az oka s nem az, hogy a műfaj alkotóelemei szükségképpen nem rázhatók egységes keretbe. Nem a műfaj problémája ez, hanem az alkotó elmélyülése. Márpedig, ha valaki a mai írói derékhadból az erre való lehetőséggel rendelkezik, akkor elsősorban Timár mondhatja magát e kivételes helyzet birtokosának. (*Kossuth Könyvkiadó*).

SZÍJ REZSŐ

Magyar elbeszélők

Négy vaskos kis kötet, mintegy ötezer lap, a teljes magyar elbeszélő irodalom antológiája. Szemelvényekkel kezdődik Mikes Kelemen törökországi leveleiből, s Örley Istvánnal